

DIAK

Wilma-Lotta Kopsa

Tulkki (AMK), Viittomakielen ja puhevammaisten tulkkaus
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Opinnäytetyö, 2025

VAATIVAN TASON ENGLANNIN KIELEN TULKKAUS

Tulkkien kokemuksia

TIIVISTELMÄ

Wilma-Lotta Kopsa

Vaativan tason englannin kielen tulkkaus – tulkkien kokemuksia

32 sivua, 2 liitettä

Kevät 2025

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Tulkki (AMK), Viittomakielen ja puhevammaisten tulkkaus

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia vaativan tason englannin kielen tulkkausta viittomakielen tulkin työssä. Opinnäytetyön tavoitteena oli kerätä kokemuspohjaista tietoa viittomakielen tulkkiopiskelijoille ja alalla työskenteleville aiheesta kiinnostuneille tulkeille.

Opinnäytetyön tutkimusmenetelmänä oli kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Tutkimuksen aineisto kerättiin puolistrukturoiduilla yksilöhaastatteluilla. Haastattelut toteutettiin etänä syksyllä 2024. Haastateltavia viittomakielen tulkkeja oli yhteensä 10, joista jokaisella oli kokemusta vaativan tason englannin kielen tulkkauksesta. Haastattelukysymyksiä oli yhteensä 11, jotka painottuivat vaativan tason englannin kielen tulkkausten kuvailuun ja tulkkien kokemuksiin.

Tuloksissa korostui paritulkkauksen merkitys, tulkkausprosessin hallinta ja riittävä kielitaito tulkattavilla kielillä. Haastateltavista valtaosa koki vaativan tason englannin kielen tulkkaukset raskaiksi mutta myös mielekkäiksi ja palkitseviksi.

Vastauksista voidaan päätellä, että vaativan tason englannin kielen tulkkauksia tekeville tulkeille on lisääntyvästi tarvetta. Myös Kelan vaatimustasojen luokittelu koettiin ongelmalliseksi, puutteelliseksi sekä kipeästi uudistusta tarvitseväksi.

Asiasanat: suomalainen viittomakieli, tulkkaus, englannin kieli, haastattelu, laadullinen tutkimus

ABSTRACT

Wilma-Lotta Kopsa

Interpreting English of demanding level – interpreters' experiences

32 pages and 2 appendices

Spring 2025

Diaconia University of Applied Sciences

Interpreter, Interpreting in Sign Language and Alternative and Augmentative Communication

The aim of this thesis was to research interpreting English of demanding level as a part of sign language interpreters' work. The aim was to provide information based on sign language interpreters' experiences to sign language interpreter students and to those who are interested in this subject.

The thesis was qualitative research. The materials of this study were collected via semi-structured individual interviews. The interviews were held during fall of 2024. A total of 10 sign language interpreters were interviewed. All of the participants had experience in interpreting English of demanding level. There were in total of 11 questions that were mainly focused on the interpreters' experiences and describing interpreting English of demanding level.

In the results the importance of interpreting in pairs, having control of the interpreting process and having the required skills in each language were emphasized. The majority of the participants viewed interpreting English of demanding level to be simultaneously strenuous and rewarding.

In conclusion it can be said that there is a growing need for sign language interpreters with the required skills to also interpret English of demanding level. The social insurance institution of Finland's categorizing of difficulty was also viewed to be problematic, defective and in desperate need of improvement.

Keywords: finnish sign language, interpreting, english language, interview, qualitative research

VIITTOMAKIELINEN TIIVISTELMÄ

Wilma-Lotta Kopsa

Vaativan tason englannin kielen tulkkaus – tulkkien kokemuksia

32 sivua, 2 liitettä

Kevät 2025

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Tulkki (AMK), Viittomakielen ja puhevammaisten tulkkaus

<https://youtu.be/T0wJV30sd14>

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 TYÖKIELET	5
2.1 Suomalainen viittomakieli.....	5
2.2 Englannin kieli.....	6
3 TULKKAUS	7
3.1 Tulkkaus.....	7
3.2 Viittomakielen tulkkaus.....	7
3.3 Tulkkaus kolmannelle kielelle.....	9
3.4 Tulkkausprosessi	9
3.5 Tulkkauksen vaativuus.....	10
3.5.1 Tavanomainen tulkkaus	10
3.5.2 Vaativan tason tulkkaus	11
3.5.3 Paritulkkaus	12
3.5.4 Etätulkkaus	13
4 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITE	14
5 AINEISTON KERUU JA AINEISTON ANALYYSI	14
5.1 Laadullinen tutkimus	14
5.2 Haastattelu.....	15
6 TULOKSET	17
7 EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS	27
8 POHDINTA	28
LÄHTEET.....	30
LIITE 1. Haastattelukysymykset.....	33
LIITE 2. Tiedote haastateltaville.....	34

1 JOHDANTO

Maailman kansainvälistyessä tarve muiden kielten tulkkaukselle on jatkuvassa kasvussa. Englannin kieli on yksi maailman eniten käytetyimmistä kielistä, ja sen käyttö on myös Suomessa hyvin runsasta sekä kouluissa, vapaa-ajalla että työelämässä. Tietoisuuden lisääntyessä ja tulkkauspalveluiden saatavuuden kehittyessä englannin kielen osaamista tarvitaan yhä useammin myös viittomakielen tulkkauksessa. Koska olen syvästi kiinnostunut kielten tulkkauksesta aiheena, aloin pohtia tulkkausta kahden vieraan kielen välillä, ja sen vaikutuksia tulkkausprosessiin. Aiheesta on tehty joitain opinnäytetöitä ennenkin, mutta en saanut niistä suoria vastauksia toivomiini kysymyksiin. Erityisesti vaativan tason englannin kielen tulkkaukseen liittyviä asioita jäin pohtimaan. Millaisia toimeksiannot ovat? Mitkä ovat vaadittavat vähimmäistaidot niiden tekemiseen ja miten ne määritellään? Näiden kysymysten pohjalta päädyin tutkimaan opinnäytetyössäni vaativan tason englannin kielen tulkkausta; millaisia toimeksiannot ovat luonteeltaan ja mitä edellytyksiä niiden tekemiseen viittomakielen tulkilla tulee olla.

Tutkimusmenetelmänäni käytin etänä tehtyjä yksilöhaastatteluja. Haastateltavia viittomakielen tulkkeja oli yhteensä kymmenen. Haastattelussa oli yhteensä 11 kysymystä, joiden pääteemana oli vaativan tason englannin kielen toimeksiantojen kuvailu ja tulkkien kokemukset.

Tämän tutkimuksen tavoitteena on tarjota kokempohjaista tietoa aiheesta kiinnostuneille tulkkiopiskelijoille sekä jo alalla oleville tulkeille. Toivon, että tuloksista voi olla hyötyä esimerkiksi oman ammattiosaamisen kehittämisessä ja tietoisuuden levittämisessä. Koen, että viittomakielen tulkkien monipuolisempi kielitaito edistäisi myös viittomakielisten jatkokoulutus- ja työmahdollisuuksia.

Yhteistyötahonani on tulkkausalan yritys Level View, työelämäohjaajani yrityksen omistaja Jenni Laine.

2 TYÖKIELET

2.1 Suomalainen viittomakieli

Suomalainen viittomakieli on yksi maamme virallisista kielistä. Suomalaista viittomakieltä äidinkielenään käyttäviä on arviolta 5500 henkilöä, joista kuuroja on noin 3000 henkilöä. Viittomakieli voi olla myös kuulevan henkilön äidinkieli, kun viittomakieltä on käytetty lapsen kanssa pienestä pitäen tai se on henkilölle tärkein kieli. Äidinkieliä voi olla myös useita. Viittomakieliseksi voidaan kutsua henkilöä, joka samaistuu viittomakieliseen yhteisöön identiteettinsä kautta. Viittomakieliset muodostavat kieli- ja kulttuuriryhmän. (Kuurojen Liitto ry, i.a.)

Viittomakielen ilmaisu perustuu visuaalisuuteen. Visuaaliseen ilmaisutapaan kuuluu asioiden ilmaiseminen viittojen kolmiulotteisessa tilassa. (Jäntti, 2005, s.7.) Viittomakielessä on oma yksittäisistä viittomista koostuva sanastonsa eli viittomisto sekä oma kielioppinsa ja rakenteensa. Puhutun kielen sanaa vastaava perusyksikkö on viittoma. Se on yhdellä tai kahdella kädellä muodostettu merkki, joka koostuu käsimuodosta, liikkeestä, orientaatiosta, paikasta sekä eleistä, ilmeistä ja vartalon liikkeistä. (Kotimaisten kielten keskus, i.a.) Näiden lisäksi erilaiset suun liikkeet eli huulio kuuluvat suomalaiseen viittomakieleen. Joskus suomalaisessa viittomakielessä käytetään myös sormittamista, joka tarkoittaa puhutun kielen sanojen muodostamista sormiaakkosin. (Jäntti, 2005, s.7.) Sormittamista käytetään tyypillisesti vain sellaisista asioista, joille ei ole vakiintuneita viittomia, kuten paikkojen tai henkilöiden nimet. Suomalainen viittomakieli pohjautuu suomalaisten kuurojen kulttuuriin, eikä siten ole kansainvälistä. Kuten puhutuissakin kielissä, myös viittomakielessä käytetään erilaisia murteita ja slangeja. Suomalaisessa viittomakielessä on myös sukupolvieroja. Vanhempi sukupolvi käyttää paljon myös viittottua suomea, koska heidän nuoruudessaan kaikki viittominen oli kiellettyä. Yhteiskunnan ja asenteiden muuttuessa myös suomalaisen viittomakielen käyttöalat ovat huomattavasti laajentuneet, joka näkyy kielen sanastossa ja lauserakenteissa. (Kotimaisten kielten keskus, i.a.)

2.2 Englannin kieli

Englantia puhuu äidinkielenään tai virallisena kielenä jopa 750 miljoonaa ihmistä ympäri maailmaa. Englanti on viestinnän, tieteen, kaupankäynnin, ilmailun, viihteen, diplomatian ja internetin tärkein yksittäinen kieli. Noin 75 % maailman postilähetyksistä on englanninkielisiä. Noin 80 %:n maailman elektronisessa muodossa olevasta informaatiosta voidaan tällä hetkellä arvella olevan englanninkielistä. (Kielikoulu Nuevo Mundo Oy, 2022.)

Englannin kielen asema Suomessa on muuttunut edellisten vuosikymmenten aikana merkittävästi. Englanti on yksi monikielisen Suomen keskeisistä kielistä, mutta sen rooli ja merkitys vaihtelevat huomattavasti eri aloilla. Englantia käytetään päivittäin tai viikoittain erityisesti korkeakouluissa, mutta myös yritysmaailmassa ja julkishallinnossa. Korkeakouluissa, ja etenkin yliopistoissa, englannin kieltä käytetään laajasti yliopiston toiminnoissa, tutkimuksessa ja opetuksessa. Lisäksi kieltä kuvataan kansainvälisyyden edellytykseksi ja tutkimusmaailman tärkeimmäksi kieleksi. (Laitinen ym., 2023, s. 39–40.)

Brittiläinen kielentutkija ja kansantajuistaja David Crystal on jo vuonna 2008 esittänyt, että englantia toisena tai vieraana kielenä käyttäviä henkilöitä olisi maailmassa arviolta jopa yli 2 miljardia. On myös arvioitu, että englanti on selkeästi eniten internetissä käytetty kieli, ja että internetin sisällöstä jopa kaksi kolmasosaa olisi englanniksi. Englannin kielen aseman vahvistumisen todennäköisenä syynä sekä maailmanlaajuisesti että Suomessa pidetään digitalisaatiota. (Laitinen ym., 2023, s. 115.)

3 TULKKAUS

3.1 Tulkkaus

Kääntäminen on yleinen termi, jota käytetään kuvaamaan tilannetta, jossa ajatuksia ja ideoita välitetään lähdekieleltä kohdekielelle riippumatta siitä missä muodossa kumpikin kieli on (puhuttu, viitottu tai kirjoitettu). Käännös on etukäteen valmisteltu, pitkän prosessin tuotos. Kun sekä lähde- että kohdekieli on reaaliaikaisesti joko puhuttu tai viitottu, prosessista käytetään termiä tulkkaus. (Cokely, 1992, s. 1.) Tulkkausta tarvitaan tilanteessa, jossa osapuolet eivät osaa kommunikoida samalla kielellä. Henkilöstä, joka tuottaa tulkkeen, käytetään nimitystä tulkki (Napier, 2002, s. 11). Tulkki edistää ihmisten oikeutta käyttää omaa kieltään ja kommunikointitapojaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Tulkki osallistuu työllään itsemääräämisoikeuden ja tasavertaisen osallistumisen edistämiseen (Humak, 2025). Tulkkaus ei ole pelkästään kääntämistä sanasta sanaan, vaan lähdekielellä esitettyjen merkityksien välittämistä kohdekielisiksi merkityksiksi (Hytönen & Rissanen, 2006, s. 229).

Suomessa viittomakielen tulkiksi voi opiskella Diakonia-ammattikorkeakoulussa (Diak) sekä Humanistisessa ammattikorkeakoulussa (Humak). Tutkintonimike on tulkki (AMK). Koulutus kestää 4 vuotta ja on laajuudeltaan 240 opintopistettä (Diakonia-ammattikorkeakoulu, 2025).

3.2 Viittomakielen tulkkaus

Viittomakielisten asema Suomessa on turvattu useassa laissa. Suomen perustuslain mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Viittomakieltä käyttävien sekä vammaisuuden vuoksi tulkitsemis- ja käännösapua tarvitsevien oikeudet turvataan lailla. (L 731/1999 3. §, 17§.) Viittomakielilain tarkoituksena on edistää viittomakieltä käyttävän kielellisten oikeuksien toteutumista (L 359/2015 2§). Lisäksi laki vammaisten henkilöiden

tulkkauspalvelusta turvaa Suomessa asuvan vammaisen henkilön oikeudesta Kansaneläkelaitoksen järjestämään tulkkauspalveluun. Oikeus tulkkauspalveluun on henkilöllä, jolla on kuulonäkövamma, kuulovamma tai puhevamma ja joka vammansa vuoksi tarvitsee tulkkausta. (L 133/2010 1. §, 5§.)

Oikeus tulkin käyttöön on kaikilla iästä riippumatta. Tulkkia saa käyttää maksutta esimerkiksi lääkärissä, harrastuksissa, töissä, perhejuhlissa, ulkomaanmatkoilla, opiskelussa, seminaareissa ja muissa elämän tilanteissa. Tulkkauspalvelun järjestää ja maksaa Kela. (Kuurojen liitto, i.a.) Tulkkaus edistää kuurojen henkilöiden yhdenvertaisuutta yhteiskunnassa ja mahdollistaa myös kielellisten oikeuksien ja ilmaisunvapauden toteutumista.

Viittomakielen tulkkauksessa puhuttua kieltä tulkataan viitotulle kielelle ja päinvastoin. Tulkkausta tehdään joko konsekutiivisesti tai simultaanisti. Konsekutiivi- eli peräkkäistulkkauksessa puhuja rytmittää puheensa niin, että taukojen aikana tulkki tulkkaa puhutut asiat kokonaisuutena. Tällöin tulkkaus tapahtuu tulkin muistiinpanojen ja muistin avulla. Simultaanitulkkauksessa tulkki tulkkaa puhetta viittomakielelle samanaikaisesti. (Hynynen ym., 2010.) Viittomakielen ja puhutun kielen välillä simultaanitulkkauksen käyttö on yleisempää (Tommola, 2006, s. 128).

Tulkkauksen pääasiallinen tarkoitus on kääntää ja välittää viestiä puhutun kielen ja viittomakielen välillä niin, että asiasisältö pysyisi mahdollisimman samana. Tulkkaus voi kuitenkin olla onnistunutta, vaikka se sisältäisikin virheitä. Asiakkaan näkökulmasta tulkin tilannetaju ja vuorovaikutus asiakkaan kanssa voivat saada aikaan onnistuneen tulkkaustilanteen, vaikka tulkkeessa olisikin kielellisiä virheitä. (Räikkä, 2022, s. 15.)

Viittomakielen tulkkauksessa välitetään kielen lisäksi myös kulttuuria. Viittomakielen tulkit toimivat siis välittäjinä viittomakielisen- ja kuulevien kulttuureiden välillä. (Hynynen ym., 2010.)

3.3 Tulkkaus kolmannelle kielelle

Viittomakielen tulkin koulutukseen sisältyy kuuden opintopisteen verran myös muiden kielten eli englannin ja ruotsin kielten opetusta, kumpaakin kolmen opintopisteen verran. Koska tulkin tulee hallita työkielensä erinomaisesti, ei nelivuotisesta viittomakielen tulkkikoulutuksesta saatava muiden kielten osaaminen ole riittävää niiden tulkkamiseen. Koulutuksesta valmistuvan tulkin työkielet ovat suomen kieli sekä suomalainen viittomakieli (Diak, i.a.). Tutkinto ei siis valmista tulkkiä tulkkamaan muiden kuin suomen kielen ja suomalaisen viittomakielen välillä. Kuitenkin tarve useamman kielen tulkkaukselle on jatkuvassa kasvussa, ja tulkit kohtaavatkin yhä useammin arjessa tilanteita, joissa voi joutua tulkkamaan myös muille kielille.

Kolmea kieltä tulkatessa on otettava huomioon myös, että jokaisella kielellä on oma kulttuuri. Kulttuurierot voivat näkyä esimerkiksi kieliopissa ja tavassa puhutella toisia. Huomioonotettavia asioita ovat myös sanattomat viestit, kuten eleet, ilmeet ja äänensävyt, jotka voivat eri kulttuureissa poiketa toisistaan. Tulkin olisi hyvä olla myös näistä seikoista tietoinen ja osata mukautua tilanteen vaatimiin olosuhteisiin. (Niittylä, 2013, s.18.)

3.4 Tulkkausprosessi

Tulkkaus on vaativa kognitiivinen tapahtuma ja informaation käsittelyprosessi. Puhutun ja viitotun kielen välisessä tulkkauksessa tulkki toimii aina kahden modaliteetin (viestintäkanava) ja kulttuurin välillä. Kun verrataan puhuttujen kielten välistä tulkkausta puhutun kielen ja viittomakielen väliseen tulkkaukseen, tulkin suoritusvaatimukset ovat erilaiset. (Tommola, s.128, 2006.) Tulkki ei tulkkaa sanasta sanaan, vaan analysoi viestin merkitykselliset osat. Tulkin on siis irrottauduttava lähdeviestin pintamuodosta ja välitettävä itse asia kohdekielelle. (Tommola, 2006, s. 139.)

Tulkin työn pohjana on tulkkausprosessin ymmärtäminen, kehittäminen ja hallinta. Dennis Cokely (1992) käsittelee tutkimuksessaan tulkkausprosessia amerikkalaisen viittomakielen (ASL) ja puhutun englannin kielen välillä. Hänen

tutkimustaan voidaan kuitenkin soveltaa minkä tahansa kielten välisessä tulkkauksessa. Mallin vaiheet voidaan tiivistää seuraavasti: lähdekielisen viestin vastaanottaminen, merkityksen ja tarkoituksen analysointi, kulttuurien ja kielten välisten erojen tunnistaminen ja lopuksi viestin tuotto kohdekielelle. (Cokely, 1992, s. 2–5, s. 19–31, s. 129–153.)

Tulkkauksessa tärkeässä roolissa on tulkin muisti. Muisti on useamman varaston järjestelmä. Tulkkaustilanteessa tulkki siirtää informaatiota työ- ja säilömuistien välillä. Säilömuisti on pysyvä informaation varasto, johon tallentuu kaikki hankitut taidot ja tieto. Työmuisti käsittelee parhaillaan vastaanotettua informaatiota ja tarvittaessa varastoi sen säilömuistiin. Esimerkiksi tulkkausta ennen tehty valmistautuminen tallentuu säilömuistiin, joka voidaan palauttaa työmuistiin tulkkaustilanteessa. Mitä perusteellisempi tietokanta tulkillä on, sitä sujuvampaa muistin käyttö on tulkkauksessa. (Tommola, 2006, s. 131–134.)

3.5 Tulkkauksen vaativuus

Arvioitaessa ja harkittaessa asiakkaan tekemän tulkkaustilauksen vaativuutta kiinnitetään huomiota mm. tulkkaustapahtuman sisältöön, tulkattavan aiheen vaativuuteen ja tilauksen henkiseen kuormittavuuteen tulkille. Arvio asiakkaan tulkkaustilauksen vaativuudesta perustuu asiakkaan tilauksessaan Vammaisten tulkkauspalvelukeskukselle (VATU-keskus) antamiin tietoihin. Ajallinen kesto ei vaikuta tulkkaustilauksen vaativuuden arviointiin. Tulkkaustilauksen vaativuus voi vaihtua tilauksen välityksen jälkeen vain perustelluista syistä. Palveluntuottaja ottaa yhteyttä VATU-keskukseen ja kertoo perusteet. VATU-keskus arvioi, täyttävätkö perusteet vaativan tulkkauksen kriteerit ja kirjaa tarvittaessa perusteen tilauksen tietoihin. (Kela, 2024, s. 24.)

3.5.1 Tavanomainen tulkkaus

Tavanomaiset tulkkaustilanteet muodostavat suurimman osan asiakkaiden tekemistä tulkkaustilauksista. Tavanomaisia tulkkaustilanteita ovat mm. lääkärikäynnit, virastoasioinnit, harrastukset, turistimatkat, puhelintulkkaukset,

tulkkauspalvelun käytön opastus, synnytystulkkaus, kommunikointimateriaalin pienimuotoinen päivittäminen sekä opiskelutulkkaus. (Kela, 2024, s. 24.)

3.5.2 Vaativan tason tulkkaus

Vaativiksi tulkkauksiksi voidaan katsoa kuuluvan tulkkaustapahtuman sisällön tai tilaisuuden henkisen tai kognitiivisen kuormittavuuden perusteella esimerkiksi, teatteriesitykset ja muut vaativat kulttuuritapahtumat, seminaarit ja kongressit, väitöstilaisuudet, tulkkaustilaukset, jotka edellyttävät tulkilta jonkin aihepiirin erityisen hyvää tuntemusta ja runsaasti ennakoon tehtävää valmistautumista, tulkin toinen käytettävissä oleva työkieli on puhuttu/kirjoitettu vieras kieli, psykoterapia sekä vaativat viranomaisneuvottelut. Tilanteessa, jossa opetuskielenä on vieras kieli (ei suomi tai ruotsi), voi opiskelutulkkaus olla vaativaa kielen perusteella. Tällaisia ovat esimerkiksi vieraskielinen koulutus ohjelma tai vieraskielinen opintokokonaisuus. Näissä tilanteissa opiskelutulkausta tekevältä tulkilta edellytetään vaativan tulkkauksen edellyttämää työkokemusta sekä vaativan tason mukaista kielitaitoa. Tulkkaustilausten vaativuuden arvioinnin kriteerit ovat samat sekä lähi- että etätulkkauksessa. (Kela, 2024, s. 25, s. 112.)

Vaativaa tulkkausta tuottavalla tulkilla tulee olla sopimuskauden alkuun, viimeistään 31.10.2024, mennessä vähintään neljän (4) vuoden työkokemus tulkkina toimimisesta. Työkokemukseksi lasketaan vähintään keskimäärin 25 tuntia kuukaudessa tehty kyseisen tulkkaustuotteen tuottamista vastaava ammattimainen tulkkaustyö. Kuulonäkövammaisten tulkkausta tuottavien tulkkien osalta hyväksytään työkokemuksena ao. perustutkinnon (viittomakielentulkki, kirjoitustulkki) suorittamisen jälkeen kertynyt työkokemus. Palveluntuottaja sitoutuu tuottamaan vaativaa tulkkauspalvelua tarjouksen mukaisesti. Palveluntuottaja vastaa siitä, että tulkilla on tarvittava osaaminen vaativan tulkkauksen tuottamiseen. (Kela, 2024, s. 25.)

Jos tulkki tarjoaa vaativan tason (5) mukaista vieraan kielen tulkkauspalvelua, hänellä tulee olla ko. kielestä tarvittava osaaminen. Esimerkkejä tason viisi (5) mukaisesta kielitaidosta: suoritettuna taso 5 yleisessä kielitutkinnossa, kyseisellä

kielellä hankittu koulusivistys, kyseisellä kielellä suoritettu korkeakoulun kypsyysnäyte, korkeakoulussa vähintään perus- ja aineopinnot ko. kielessä, The Cambridge Certificate in Advanced English (CAE), The Cambridge Certificate of Proficiency in English (CPE) tai EUMASLI (European Master in Sign Language Interpreting). (Kela, 2024, s. 44.)

Vierailla kielillä tarkoitetaan muita kuin kansallisia kieliä (suomea tai ruotsia). Vieras kieli on esimerkiksi englanti tai saksa. Palveluntuottaja ja tulkki arvioivat tulkin kielitaidon tason, eikä palveluntuottajan tarvitse toimittaa todistuskopioita kielitaidon osoittamiseksi. Palveluntuottaja vastaa siitä, että tulkin osaaminen vastaa ilmoitettua. Kela suosittelee, että tulkki suorittaa kielitaitoa mittaavan kokeen, esimerkiksi yleisen kielitutkinnon ko. kielestä, erityisesti tilanteissa, joissa tulkin kielitaidon riittävyden arviointi on vaikeaa. (Kela, 2024, s. 44.)

Vaativan tason tulkkauksesta maksetaan myös vaativan tulkkauksen lisä. Kela korvaa vaativan tulkkauksen tuottamisesta hankintasopimuksen mukaisen tuotekohtaisen tuntihinnan lisäksi vaativan tulkkauksen lisän 20 % / tuotekohtainen tuntihinta. Vaativan tulkkauksen lisä korvataan laskutettavan ajan mukaan. Laskutettava aika pyöristetään seuraavaan 15 minuuttiin. (Kela, 2024, s. 112.)

3.5.3 Paritulkkkaus

Useimmat vaativan tason tulkkaukset tehdään niiden kuormittavuuden vuoksi paritulkkauksena. Paritulkkkaus tarkoittaa sitä, että kaksi tulkkia vuorottelee tulkkaustehtävissä keskenään sovituissa, esimerkiksi 10 tai 15 minuutin jaksoissa. Parityöskentely takaa tulkkauksen hyvän laadun, kun tulkit saavat säännöllisesti taukoja. Tämä on tärkeää varsinkin yli 2 tunnin tilauksissa ja silloin, kun tulkkauksen menetelmä vaatii tulkilta pitkäkestoista ja tiivistä keskittymistä. (Sivupersoonaa, 2024.) Tukitulkki, eli tulkki, joka ei ole kyseisenä hetkenä tulkkauksenvuorossa, on tulkkauksessa kuitenkin aktiivisesti mukana. Jotta parityöskentely sujuu mahdollisimman hyvin ja molemmat saavat toisiltaan tarvitsemansa avun, osapuolten on mahdollisuuksien mukaan ennen tulkkauksen alkua keskusteltava omista tarpeistaan, heikkouksistaan ja vahvuuksistaan

(Hytönen & Rissanen, 2006). Lisäksi parille on kerrottava, millä tavoin haluaa saada tukea ja kuinka se ilmaistaan tulkkauksessa. Myös parin paikasta on keskusteltava, sillä väärään paikkaan sijoittuminen voi johtaa siihen, ettei avun tarjoaminen ole mahdollista tai avunpyynnöt jäävät huomaamatta. (Laine, 2003.)

Hyvän paritulkkauksen edellytyksenä ovat perustulkkauksetaitojen lisäksi parityöskentelytaidot, kuten vuorovaikutus-, neuvottelu-, ja keskustelutaidot. Toimiva paritulkkaus on avainasemassa pitkissä ja vaativissa tulkkaustoimeksiannoissa. Yhdessä tehty tulkkaus auttaa työssä suoriutumisessa, työssäjaksamisessa ja parantaa tulkkauksen laatua. Laadun parantamisen ohella paritulkkaus mahdollistaa tulkkien ammatillista kehittymistä reflektoinnin ja palautteen avulla. (Heino, 2020, s. 17.)

3.5.4 Etätulkkaus

Tulkkauspalvelu voidaan järjestää myös etätulkkauksena, jos se on palvelunkäyttäjän yksilölliset tarpeet huomioon ottaen mahdollista ja perusteltua. Kansaneläkelaitos järjestää etätulkausta käyttävälle henkilölle tulkkauksessa tarvittavat hinnaltaan kohtuulliset välineet ja laitteet sekä vastaa etäyhteyden käytöstä aiheutuvista välttämättömistä kustannuksista. (L 133/2010, 8§.)

Kelan palvelukuvauksen ja Tulkkauspalvelulain määritelmät etätulkkauksesta poikkeavat toisistaan. Tulkkauspalvelulaissa etätulkkauksella tarkoitetaan tulkkausta, jossa vähintään yksi osapuoli on fyysisesti eri paikassa ja muihin osapuoliin kuva- ja ääniyhteydessä. Palvelukuvauksessa tarkoitetaan etätulkkauksella tulkkausta, jossa asiakas ja tulkki ovat fyysisesti eri paikoissa. Etätulkkauksen määritelmä poikkeaa Kelan palvelukuvauksessa tulkkauspalvelulain mukaisesta etätulkkauksen määritelmästä siten, että tulkin ollessa fyysisesti samassa paikassa asiakkaan kanssa viesti välittyy tulkin ja asiakkaan välillä ilman teknisten laitteiden mahdollistamaa yhteyttä aivan kuten tulkkaustilanteissa, joissa kaikki osapuolet ovat fyysisesti samassa paikassa. (Kela, 2024, s. 20.)

Kolmas osapuoli voi olla etätulkkauksessa fyysisesti eri paikassa kuin tulkki ja asiakas, fyysisesti samassa paikassa kuin asiakas tai fyysisesti samassa paikassa kuin tulkki. Kolmansia osapuolia voi myös olla useita, joten kyseessä voi olla yhtäaikaisesti edellä mainittujen tapojen mukaisesta tulkkauksesta asiakkaan yksilöllisten tarpeiden mukaisesti. (Kela, 2024, s. 21.) Etätulkausta voi käyttää puhelimella, tietokoneella tai tabletilla. Etätulkaus soveltuu useimpiin tulkaustilanteisiin, esimerkiksi asiointiin, työelämään ja opiskeluun. (Kela, i.a.)

4 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITE

Opinnäytetyöni oli tutkimuspainotteinen, jonka tarkoituksena oli tutkia vaativan tason englannin kielen tulkkauksen toimeksiantoja. Kun tulkaustilauksesta käy ilmi, että toimeksiantoon kuuluu vaativan tason englannin kielen tulkkausta, mitä kaikkea se voi mahdollisesti pitää sisällään? Millaista valmistautumista se tulkilta vaatii? Halusin myös selvittää vähimmäisvaatimuksia, joita tulkin tulee täyttää voidakseen tulkata vaativan tason englantia viittomakielen tulkkauksessa. Näihin kysymyksiin halusin saada mahdollisimman selkeitä ja konkreettisia vastauksia kyseisiä tulkkauksia tehneiltä tulkeilta itseltään. Tavoitteena oli siis tarjota kokempohjaista tietoa aiheesta kiinnostuneille tulkiopiskelijoille sekä jo alalla oleville tulkeille.

5 AINEISTON KERUU JA AINEISTON ANALYYSI

5.1 Laadullinen tutkimus

Laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus on tieteellisen tutkimuksen menetelmäsuuntaus, jossa pyritään ymmärtämään kohteen laatua, ominaisuuksia ja merkityksiä kokonaisvaltaisesti. Laadullista tutkimusta voidaan

toteuttaa monella erilaisella menetelmällä. Näissä menetelmissä yhteisenä piirteenä korostuu muun muassa kohteen esiintymisympäristöön ja taustaan, kohteen tarkoitukseen ja merkitykseen, ilmaisuun ja kieleen liittyvät näkökulmat. (Jyväskylän yliopisto, i.a.)

Laadullisessa tutkimuksessa käytetään hyvin monenlaisia aineistoja. Osa aineistotyypeistä on sellaisia, joita on laadullisen tutkimuksen historian aikana käytetty hyvin laajasti eri tieteenaloilla ja hyvin erilaisten kysymysten analysoimiseen. Niiden analyysiin on sovellettu monenlaisia menetelmiä. Tällaisia moneen taipuvia aineistoja ovat esimerkiksi haastattelut, media-aineistot tai dokumentit. (Hyvärinen ym., i.a.)

5.2 Haastattelu

Haastattelu on yksi käytetyimpiä tiedonkeruutapoja. Haastattelutyyppejä ja -tapoja on useita ja ne poikkeavat toisistaan haastattelun tarkoituksen mukaan. Esimerkiksi arkinen keskustelu, haastattelu sanomalehteen tai tutkimushaastattelu ovat kaikki eri tarkoitusta varten. Tutkimushaastattelu poikkeaa muista siinä, että sillä on jokin selkeä päämäärä.

Haastattelut voivat olla myös ongelmallisia. Haastattelu voi esimerkiksi jäädä pinnalliseksi eikä hyvää keskusteluyhteyttä saada muodostettua. Tällöin täysi hyöty haastattelusta voi jäädä saamatta. Haastattelun oletuksena on myös se, että haastateltava kertoo asioista niin kuin ne oikeasti ovat. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006.)

Vuorovaikutuksen muodostumiseen vaikuttavat monet eri seikat. Haastattelukysymysten muotoilulla ja tyylillä, haastattelijan eleillä ja ilmeillä voi olla suuri merkitys siihen, millainen vastaus saadaan. Haastatteluiden pohjalta voidaan analysoida esimerkiksi tosiasioita, kokemuksia tai kulttuurisia merkityksiä ja puhetapoja. (Hyvärinen ym., i.a.)

Tutkittavan aiheen luonteen vuoksi kokeneiden viittomakielten tulkkien yksilöhaastattelut tuntuivat luontevimmalta ja tehokkaimmalta tavalta kerätä

tietoa juuri niihin kysymyksiin, joihin kaipasin vastauksia. Työelämäohjaajani avulla haastateltavia tulkkeja löytyi yhteensä kymmenen (10). Koska haastateltavat sijoituivat eri puolille Suomea, haastattelut etäyhteydellä oli helpointa järjestää. Etäyhteyden käyttöön kuitenkin liittyi omat ongelmansa, esimerkiksi Zoomin valtakunnalliset käyttökatkot, joiden takia osaa haastatteluista piti kiirehtiä eikä vapaammalle keskustelulle jäänyt aikaa.

Tein haastattelut puolistrukturoituna. Puolistrukturoidun haastattelun ideana on, että kysymykset laaditaan ennakkoon ja esitetään kaikille enemmän tai vähemmän samassa muodossa, mutta vastaamisen tapa on vapaa ja valmiita vastauksia ei ole (Hyvärinen ym., i.a.).

Haastattelun runko oli kaikille haastateltaville sama (Liite 1). Haastatteluiden kestot vaihtelivat 15–55 minuutin välillä. Haastattelut tehtiin etänä Zoom-sovelluksessa, jonka kautta haastattelut tallennettiin litterointia varten. Litterointi eli puheen purkaminen kirjoitettuun muotoon on keskeinen osa laadullisen aineiston haltuunottoa ja analyysiprosessia (Kallio, i.a.).

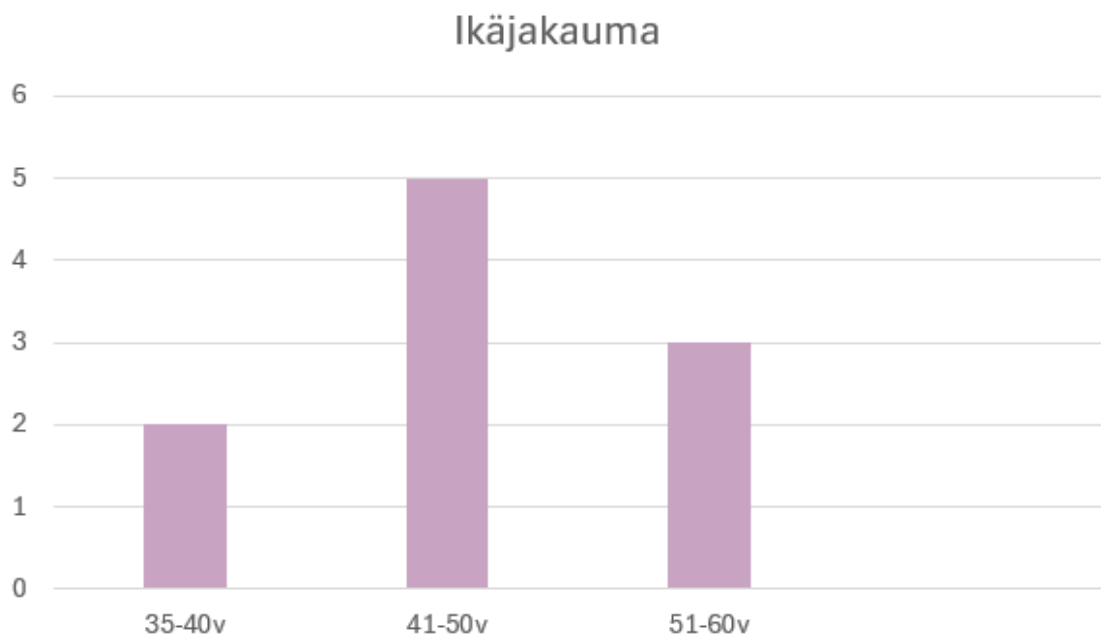
Litteroinnin jälkeen vuorossa on haastatteluiden varsinainen analysointi ja tulosten yhteen koonti. Laadullisen tutkimuksen aineiston analyysissä ei ole mitään yksittäistä tai selkeää kaavaa. Aineistoa tulee kuitenkin käydä läpi systemaattisesti erilaisilla näkökulmilla ja tarkastelutavoilla, kuten esimerkiksi tiivistämällä tai koodaamalla. Tärkeää olisi pilkkoa kokonaisuus pienempiin osiin ja pohtia, mitä aineiston avulla voidaan päätellä tutkittavasta ilmiöstä. Jotta tutkimuksesta tulee perusteltu, uskottava ja luotettava, on olennaista, että osaa selittää ja perustella omat valintansa ja tekonsa. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006.)

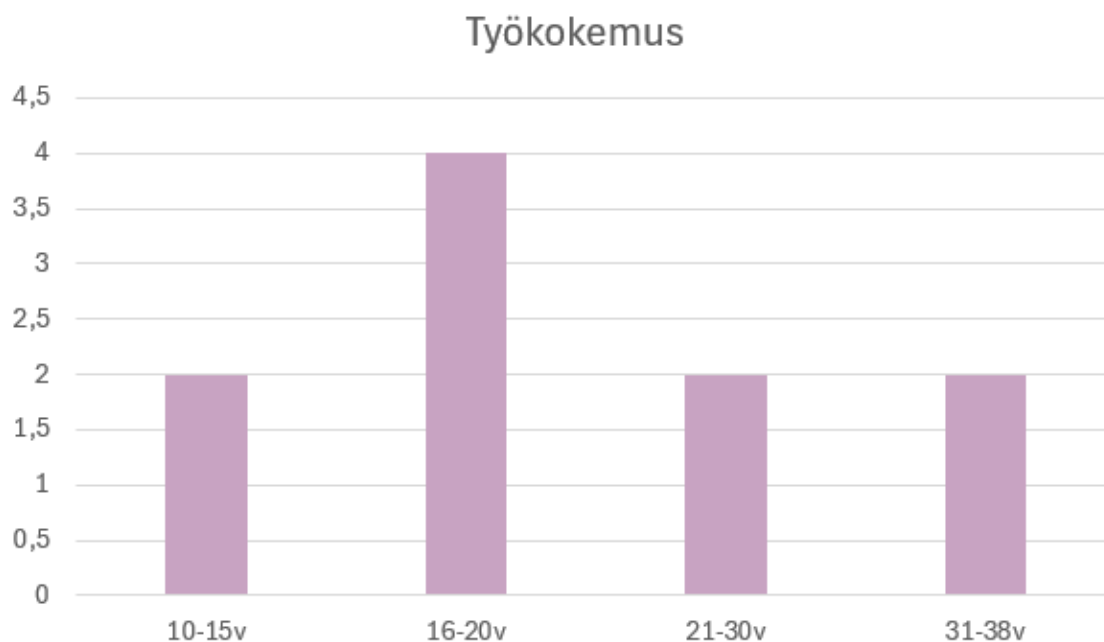
6 TULOKSET

Osa vastauksista oli odotusteni mukaisia, mutta myös yllättäviä tekijöitä ilmeni. Muutamat asiat nousivat haastatteluissa toistuvasti esille. Parityöskentelyn tärkeys, tulkkauksen hallitseminen ja sosiaaliset taidot koettiin jopa englannin kielen osaamista tärkeämmiksi vaativan tason englannin kielen tulkkauksessa. Myös Kelan määritykset keskitason ja vaativan tason tulkkauksiin koettiin huonoksi ja monissa tapauksissa virheellisiksi tai harhaanjohtaviksi.

Haastattelukysymys 1. Ikä, ammattinimike ja valmistumisvuosi? (Liite 1.)

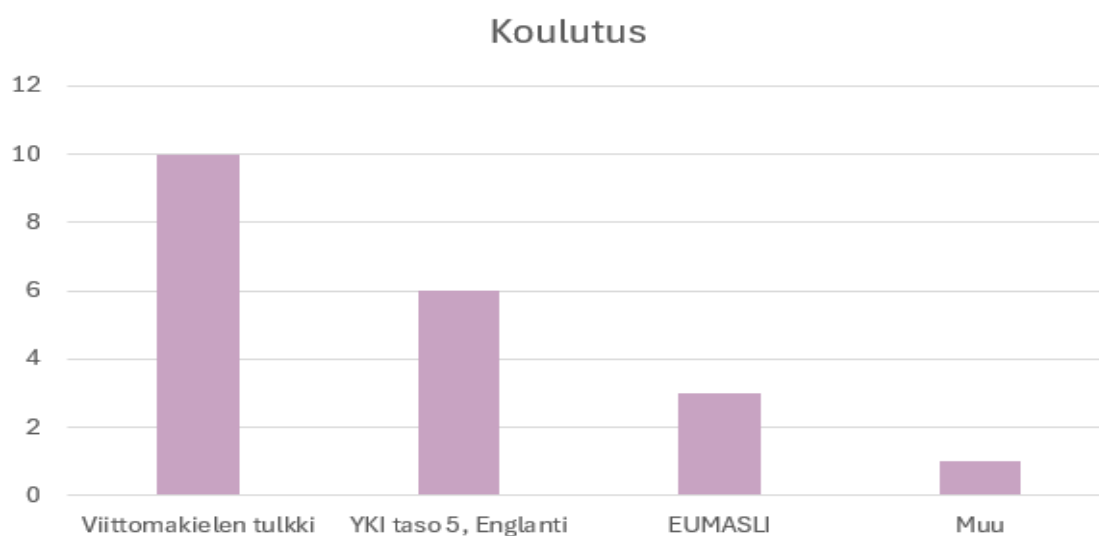
Tutkimukseen osallistui yhteensä 10 viittomakielen tulkkiä. Haastateltavien iät vaihtelivat 36v-58v välillä ja viittomakielen tulkkien työkokemusvuodet vaihtelivat 11v-38v välillä. Vaativan tason englannin kielen tulkkauksesta jokaisella haastateltavalla oli kokemusta, vaikka osa ei tällä hetkellä kyseisiä toimeksiantoja enää eri syistä tee.

Haastattelukysymys 2. Koulutustausta ja YKI:n/vastaavan suoritusvuosi? (Liite 1.)

Kaikilla kymmenellä haastateltavalla on viittomakielen tulkin tutkinto. Haastateltavista kolmella oli suoritettuna EUMASLI- tutkinto, kuudella yleinen kielitutkinto ylimmän tason englannin kielestä sekä yhdellä jokin muu Kelan vaatimista pätevyystesteistä. YKI:n, EUMASLI:n tai muun osaamisen suoritusvuodet ajoittuivat vuosien 2003–2020 välille.

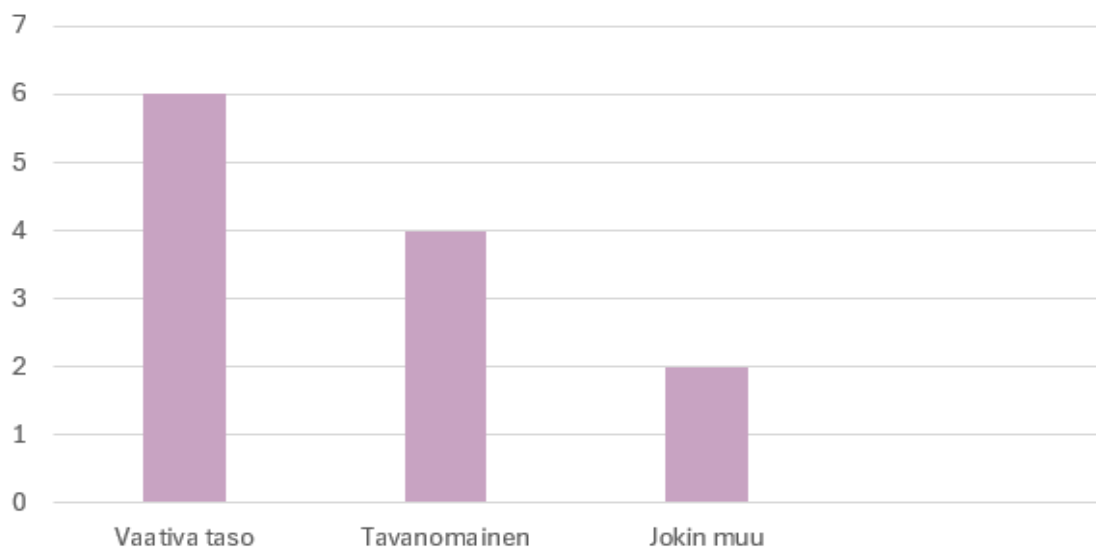

Haastattelukysymys 3. Työhistoriaa tavanomaisesta tulkkauksesta ja vaativan tason tulkkauksesta? (Liite 1.)

Vastaukset olivat jakautuneita. Valmistumisesta ja työuran alkamisajankohdasta riippuen, osa haastateltavista kertoi aloittaneensa vaativan tason englannin kielen tulkkaukset jo heti uransa alussa, jolloin Kelalla ei vielä ollut varsinaista jaottelua tavanomaisen ja vaativan tason tulkkauksen välillä. Kaksi haastateltavaa kertoi ajautuneensa vaativan tason englannin kielen tulkkauksiin joko vahingossa tai olosuhteiden pakosta, jos muita riittävän päteviä tulkkereita ei ollut saatavilla ja tulkki itse koki oman osaamisensa olevan tarpeeksi hyvä. Tuolloin riittävän kielitaidon arviointi oli tulkin oman arvion ja asiakkailta saadun palautteen varassa. Vaativuustasojen jaotteluiden tultua voimaan, kyseiset tulkit hankkivat itse tarvittavat todistukset riittävästä englannin kielen osaamisesta.

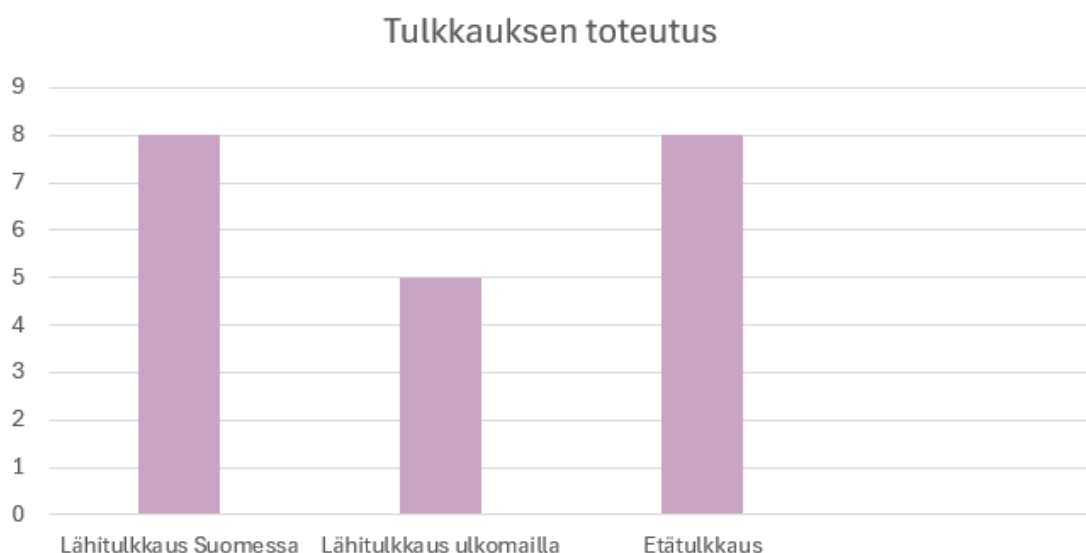
Tulkkien tämänhetkinen työnkuva oli vaihtelevaa. Kymmenestä tulkista kaksi kertoi tekevänsä tällä hetkellä jotain muuta, kuin vaativan tason englannin kielen tulkkauksia. Kuudella tulkilla tilaukset jakautuvat pääosin tasaisesti tavanomaisen, esimerkiksi työelämätulkkauksen ja vaativan tason välillä, kuitenkin vaihdellen. Tulkeista kahdella työt painottuivat tavanomaiseen tulkkaukseen, tietoisella päätöksellä vaativan tason tilauksia vähentäen.

Työnkuva tällä hetkellä

Haastattelukysymys 4. Vaativan tason englannin kielen tulkkauksesta: voitko kertoa esimerkkejä toimeksiannoista? Minne toimeksiannot ovat kohdallasi sijoittuneet? (Liite 1.)

Yleisimmiksi vaativan tason englannin kielen tulkkauksiksi kerrottiin erilaiset seminaarit ja webinaarit, konferenssit, työelämätkkukset, koulutukset sekä opiskelutulkkaukset ammattikorkeakouluissa ja/tai yliopistoissa. Valtaosa haastateltavista kertoi tekevänsä vaativan tason englannin kielen tulkkauksia lähitulkkauksen lisäksi myös etänä. Kymmenestä haastateltavasta viisi kertoi tehneensä vaativan tason englannin kielen tulkkauksia kotimaan lisäksi myös ulkomailla.

Haastattelukysymys 5. Millaisten tahojen kanssa toimeksiantoja on? (yksityishenkilöt, yritykset, oppilaitokset, viranomaiset, muu) (Liite 1.)

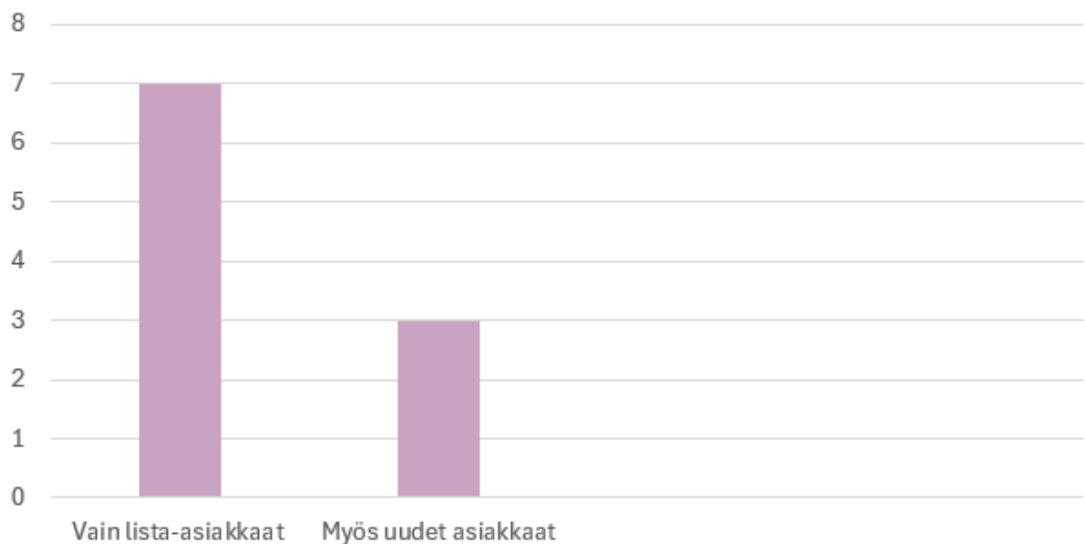
Vastaukset olivat melko yhteneväisiä. Pääosa kaikkien haastateltavien toimeksiannoista ovat tulleet yksittäisen asiakkaan tilaamana Kelan kautta. Viidessä haastattelussa esille nousi myös satunnaiset kolmannen tahon tilaukset, kuten yliopistot tai kotimaiset ja ulkomaiset järjestöt.

Haastattelukysymys 6. Tuleeko tilauksia paljon samoilta asiakkailta, vai onko suurta vaihtelua? (Liite 1.)

Lähes kaikissa vastauksissa korostui lista-asiakkaat ja tulkkilistalla olon merkitys vaativan tason englannin kielen tulkkauksia tehdessä. Tulkkilista on lista tulkeista, joille asiakkaan tilaukset pyritään välittämään. Tulkkilistan käyttäminen on vapaaehtoista ja asiakas voi nimetä tulkkeja tiettyihin tarpeisiin (esimerkiksi työelämätulkkaukset, harrastukset, etätulkkaukset). Tulkkilista laaditaan yhteistyössä Kelan kanssa. (Kela, i.a.)

Suhtautuminen tuntemattomien tai vieraampien asiakkaiden tilauksiin oli vaihtelevaa. Osa haastateltavista kertoi lähes poikkeuksetta palauttavansa muilta kuin lista-asiakkailta tulevat vaativan tason englannin kielen tilaukset. Osa kertoi punnitsevansa tilauksen palauttamista etukäteen saatavien tietojen mukaan, esimerkiksi tulkkiparin, etä- vai lähitulkkauksen tai aihepiirin perusteella. Vähemmistö suhtautui positiivisesti tai neutraalisti myös vierailta asiakkailta tuleviin vaativan tason englannin kielen tilauksiin.

Vaativan tason englannin kielen tulkkaus

Haastattelukysymys 7. Onko niin sanottua tyypillistä vaativan tason englannin kielen toimeksiantoa? Jos on, millainen? (Liite 1.)

Kysymyksen 4 vastauksia mukaillen yleisimmiksi vaativan tason englannin kielen tulkkauksiksi nostettiin tilaisuuksina erilaiset seminaarit ja konferenssit. Yhtenevää vastauksissa oli se, että vaikka tilaisuudet ovat nimityksiltään ja pääpiirteiltään samanlaisia, jokainen tilaus on kaikkien tulkkauksien tapaan kuitenkin sisällöltään aina erilainen. Yhteisiksi tekijöiksi näille tilauksille kerrottiin samat työkielet: suomen kieli, suomalainen viittomakieli ja englannin kieli.

Haastattelukysymys 8. Koetko, että vaativan tason englannin kielen toimeksiantoja tekeviä viittomakielen tulkkeja on riittävästi? Vai pulaa? (Liite 1.)

Vastauksissa oli hajontaa. Kymmenestä tulkista valtaosa, eli seitsemän oli sitä mieltä, että vaativan tason englannin kielen tulkkauksia tekeviä tulkkeja on Suomessa tällä hetkellä liian vähän. Vaikka tälle osaamisalueelle kysyntä on suhteellisen pientä verrattuna muihin tilauksiin, myös tekijöitä on vähän. Tulkkiparien löytyminen kerrottiin ongelmalliseksi ja osa kertoi tämän vuoksi tekevänsä tilauksia satunnaisesti myös oman alueensa ulkopuolella. Ilman tulkkiparia vaativan tason tilaus jää useimmiten kokonaan toteutumatta, poikkeuksia lukuun ottamatta. Jos esimerkiksi yksi tai useampi tulkki on varattuina pidemmällä työmatkalla, sillä on suora negatiivinen vaikutus tulkkiparien löytymiseen. Kolme tulkkiä vastasi kokevansa, että tekijöitä on tavallisissa olosuhteissa riittävästi. Kuitenkin esimerkiksi suurempien kansainvälisten tapahtumien aikaan muutamalle lisätulkille koettiin olevan tarvetta. Haastateltavien sijainti vaikutti vastauksiin suuresti ja etätulkkausmahdollisuus mainittiin toistuvasti merkittävänä tilannetta helpottavana tekijänä.

Haastattelukysymys 9. Oletko kohdannut tilannetta, jossa toimeksianto on ollut liian vaativa? (Liite 1.)

Haastateltavista yhdeksän kertoi uransa aikana tulkatessaan vaativan tason englannin kieltä kohdanneensa tilanteita, joissa toimeksianto on ollut liian vaativa. Vastauksissa korostui paritulkkauksen merkitys ja kollegoiden ammattitaidon arvostaminen. Vaikeuttaviksi tekijöiksi nimettiin lähteen sisällöllinen vaikeus ja terminologia, englanninkielisten puhujien aksentit, tulkkausprosessin hallinta kolmen kielen välillä, englannin kielelle spiikkaus ja tulkin lähtökohtaisesti eriarvoinen asema tulkattavaa asiaa tuntevien osallistujien ympäristössä.

Myös Kelan luokittelut keskitason ja vaativan tason tulkkauksista nousivat esille merkittävän usein. Luokittelusysteemi koettiin epäjohdonmukaisena, harhaanjohtavana ja toimimattomana. Haastateltavat jakoivat yhteneviä kokemuksia siitä, että vaativan tason tilauksia on välitetty tulkeille keskitason tulkkauksina. Tämä on aiheuttanut tilanteita, joissa tulkki on tietämättään joutunut omaa taitotasoaan vaativammalle toimeksiannolle.

keholla, edellä mainitut tekijät ovat viittomakielen tulkille oleellinen osa jokapäiväistä työtä.

Vähäinen etukäteistieto tilauksen sisällöstä tai sen muuttumisesta ja tarvittavasta valmistautumisesta, epävarmuus tulkkiparin löytymisestä tai puuttumisesta sekä puhujien erilaiset aksentit nousivat esille useiden haastatteluiden aikana.

Haastattelukysymys 11. Mitä ammatillisia ja ei-ammattillisia edellytyksiä sinun mielestäsi tulkin tulee täyttää, jotta on valmis vaativan tason englannin kielen tulkkauksiin? (Liite 1.)

Viimeinen kysymys oli kaksiosainen. Haastateltavat kertoivat omien kokemustensa mukaan, mitkä ammatilliset ja ei-ammattilliset edellytykset, taidot ja piirteet ovat tarpeellisia ja hyödyllisiä viittomakielen tulkilla, jotta voi tehdä vaativan tason englannin kielen tulkkauksia. Keskustelua herätti ajatus siitä, voiko näitä kahta lainkaan erotella toisistaan vai nivoutuvatko kaikki osa-alueet yhteen hyvän tulkin ominaisuuksiksi.

Ammattillisina taitoina ehdottomasti tärkeimmäksi koettiin tulkkausprosessin hallinta ja sujuvuus kaikissa kolmessa tulkattavassa kielessä. Erityisesti sujuvaa viittomakielen osaamista painotettiin ja pidettiin osassa haastatteluista tärkeämpänä kuin englannin kielen osaamista. Tulkkausprosessin hallinta on perustana tulkkaustyötä tehdessä kahdellakin kielellä (suomen kieli – suomalainen viittomakieli), joten kolmea kieltä tulkatessa tulkkausprosessin on jo oltava sujuvaa, jotta kielten kääntämiseen jää riittävästi aikaa.

Tässä kysymyksessä esille nousi myös ammattieettisen säännösten noudattaminen. Erityisesti omien vahvuuksien ja heikkouksien tunnistamista ja niiden mukaan toimimista pidettiin tärkeänä. Tässä yhteydessä viitattiin säännösten kohtaan 4, jonka mukaan tulkki ei vastaanota toimeksiantoa, johon hänellä ei ole riittävää pätevyyttä (Kieliasiantuntijat, 2013). Vaikka toisaalta vastauksissa kannustettiin rohkeasti kokeilemaan uusia ja haastavampia tulkkauksia oman osaamisen kehittämiseksi, myös omien taitojen realistinen arviointi koettiin tärkeäksi ammatilliseksi ominaisuudeksi.

Motivoituneisuus oman osaamisen kehittämiseen ja valmius tehdä runsaasti etukäteisvalmistautumista mainittiin useasti. Esimerkiksi suuremmissa kansainvälisissä tapahtumissa on todennäköistä kohdata monia eri kulttuureja ja tapoja, varsinkin ulkomaille matkustaessa. Tällöin tulkin voi sujuvan yhteistyön ja hyvän tulkkaamisen takaamiseksi olla välttämätöntä tutustua etukäteen tiedossa olevan kohdemaan tapoihin, käytäntöihin ja kulttuuriin. Englannin ollessa niin laajalti käytössä oleva kieli, on mahdollista kohdata paljon erilaisia aksentteja eri maista. Esimerkiksi Afrikan, Intian, Australian ja Amerikan aksentit ovat keskenään hyvin erilaisia. Aksenttien ymmärtäminen ilman totuttelua voi olla todella haastavaa, joten mahdollisuuksien mukaan todettiin kannattavaksi harjaannuttaa omaa osaamista englannin kielistä materiaalia kuuntelemalla eri aksenteilla puhuttuna.

Parityöskentelytaidot nousivat esille jokaisessa haastattelussa. Kyky antaa ja vastaanottaa apua ja avoimuus tulkkiparille siitä, missä voi itse tarvita tukea, koettiin oleelliseksi osaksi onnistunutta parityöskentelyä ja onnistuneen tulkkeen tuottoa.

Ei- ammatillisissa vastauksissa keskiössä oli yleisesti tulkilta toivottavat ja tulkin työtä helpottavat luonteenpiirteet. Hyvän ja reippaan asenteen omaksuminen sellaisessakin tilanteessa, jossa oma osaaminen ei ole parhaimmillaan ja niin sanotun hyvän energian tuominen tulkkaustilanteeseen, vaikka ei olisikaan täysin itsevarma omasta osaamisestaan. Pidettiin tärkeänä osata pitää ”hyvä pokka”, jotta epävarmuus ei välity tulkkauksessa asiakkaalle. Muita yleisiä hyviä mainittuja piirteitä olivat myös joustavuus, kärsivällisyys ja hyvät sosiaaliset taidot.

7 EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Suurimmat eettisyyteen liittyvät seikat liittyivät haastateltavien anonyymiteettiin ja tutkimusmateriaalien säilyttämiseen. Kaikki tutkimukseen liittyvä aineisto (haastattelunauhoitteet ja litterointitiedostot) säilytettiin ulkoisella muistitikulla. Ainoastaan tutkimusta tekevä henkilö käsitteli aineistoa koko tutkimusprosessin ajan, ja opinnäytetyön julkaisun jälkeen materiaalit hävitetään. Kaikki vastauksissa ilmennyt tieto käsitellään opinnäytetyössä siten, ettei ketään yksittäistä henkilöä ole mahdollista tunnistaa.

Tutkimuseettisen neuvottelukunnan periaatteiden mukaisesti tutkijan on dokumentoitava tutkittavan suullisesti, kirjallisesti, sähköisesti tai muutoin antaman osallistumissuostumuksen (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2019, s. 10). Ennen haastatteluja kaikki haastatteluun suostuneet tulkit allekirjoittivat Diakonia-ammattikorkeakoulun valmiin suostumuslomakkeen, jonka mukaan he antoivat kirjallisen suostumuksen opintokokonaisuuteen kuuluvan tehtävän hyödyntämisestä tutkimus- ja kehittämistoiminnassa.

Tutkimuseettisen lautakunnan ohjeiden mukaan ennen aineiston keruuta kaikkien osapuolten on sovittava aineistojen omistus- ja käyttöoikeuksista, käsittelystä, säilyttämisestä ja mahdollisesta avaamisesta, sekä noudatettava voimassa olevaa tietosuojalainsäädäntöä sekä salassapitoon, luottamuksellisuuteen ja vaitioloon liittyviä velvoitteita. (Tutkimuseettinen lautakunta, 2023, s. 14.) Ennen haastatteluiden alkua haastateltavat saivat tiedotteen (liite 2), jossa oli lisätietoa opinnäytetyöhön ja haastatteluihin liittyen. Ennen jokaisen haastattelun tallennuksen aloittamista mahdolliset lisäkysymykset liittyen esimerkiksi anonyymiteettiin tai materiaalien käyttöön käytiin vielä uudestaan läpi.

Hieman eettistä pohdintaa osalla haastateltavista ilmeni joidenkin haastattelukysymysten kohdalla, joihin yksityiskohtainen vastaaminen olisi mahdollisesti voinut paljastaa tunnistettavaa tietoa asiakkaasta ja täten rikkoa vaitiolovelvollisuutta. Tällöin haastateltava teki itse päätöksen vastauksen

muotoilusta. Kaikki kymmenen tulkkia vastasivat kaikkiin yhteentoista kysymykseen. Varsinaisia eettisiä ongelmatilanteita ei ilmennyt tutkimuksen aikana.

8 POHDINTA

Tavoitteenani oli selvittää, millaisia vaativan tason englannin kielen tulkkausta sisältävät toimeksiannot ovat ja voivat olla. Halusin myös saada käsitystä siitä, millaisia ominaisuuksia ja edellytyksiä tulkilla on oltava, jos haluaa tulkata englantia vaativalla tasolla. Ottaen huomioon tämän osaamisalueen suhteellisen pienen tarpeen koko Suomessa, olen tyytyväinen kymmeneen toteutuneeseen haastatteluun ja niiden sisältöihin. Sain perusteellisempaa ja laajempaa tietoa siitä, kuinka monipuolista viittomakielen tulkin työ voi olla ja kiinnostukseni aihetta kohtaan syveni entisestään.

Tutkimuksesta voidaan päätellä, että vaativan tason englannin kielen tulkkauksia tekeville viittomakielen tulkeille on lisääntyvästi tarvetta. Viittomakieliset osallistuvat yhä useammin tilaisuuksiin, joissa myös englannin kielen tulkkausta tarvitaan. Vaikka etätulkkauksen mahdollisuus helpottaa tulkkien saatavuutta jossain määrin, alueesta riippuen kysyntää on silti tarjontaa enemmän. Tuloksista saa selkeää kuvaa siitä, millaisissa tilaisuuksissa vaativan tason englannin kielen tulkkausta usein tarvitaan ja millaisia vähimmäisvaatimuksia tulkilta niiden tekemiseen vaaditaan.

Kelan tulkkausvälityskeskukseen kohdistui runsaasti kritiikkiä ja tulkkauksen vaativuustasojen määrittelyyn toivottiin pikaisesti uudistusta. Yhteistyö Kelan ja palveluntuottajien välillä on merkittävässä asemassa tulkkausalalla, ja ongelmatilanteilla on suora vaikutus tulkkaustyön laatuun ja tulkkien hyvinvointiin. Tulevaisuudessa olisi hyvä tutkia vaatimustasojen määrittelyä tarkemmin ja selvittää, kuinka niistä saisi toimivamman, yhteneväisemmän ja kaikkia osapuolia

paremmin palvelevan kokonaisuuden. Siten tulkkaukspalvelujen korkea laatu voidaan taata myös jatkossa ja mahdollisuudet laadun kehittämiseen paranisivat. Oman kielitaitonsa kehittämisestä kiinnostuneille tulkeille voisi pohtia erilaisia kielikursseja yhteistyössä esimerkiksi EFSLI:n (European Forum of Sign Language Interpreters) kanssa.

Haastateltavat tulkit kokivat vaativan tason englannin kielen tulkkaukset raskaiksi monista eri syistä. Henkisen kuormituksen helpottamiseksi esimerkiksi säännöllinen työnohjaus tai muunlainen vertaistuki ja keskusteluapu kollegoiden kanssa voisivat olla hyviä työkaluja viittomakielen tulkkien työssäjaksamisen edistämiseen. Työntekijöiden hyvinvointiin panostaminen ennaltaehkäisevästi on asia, johon tulisi kiinnittää enemmän huomiota kaikilla aloilla, mutta erityisesti viittomakielen tulkkien kohdalla parantamisen varaa olisi monella osa-alueella. Fyysisen kuormituksen helpottamiseksi esimerkiksi nimenomaan viittomakielen tulkeille suunnattu ja räätälöity fysioterapia osana työterveyspalveluja voisi ennaltaehkäistä rasitusvammojen syntyä ja olla apuna niiden kuntouttamisessa.

Runsaan etukäteisvalmistautumisen tarve korostuu vaativan tason tulkkauksissa. Tulkkauksissa, jotka vaativat paljon erityissanastojen hallintaa ja sujuvaa englannin kielen taitoa, etukäteisvalmistautumiseen voi mennä varsinaiseen tulkkaukseen nähden moninkertaisesti aikaa. Olisi aiheellista ja perusteltua, että myös valmistautumisesta vaativan tason tulkkaukseen tulkeille maksettaisi lisäkorvaus. Pitkällä tähtäimellä tämä voisi sekä houkutella uusia tulkkeja kehittämään omaa ammattitaitoaan ja osaamistaan enemmän, että pitämään erityisosaavia tulkkeja alalla pidempään.

Itselleni oli alusta asti selvää, että haluan käyttää materiaalin keräämiseen yksilöhaastatteluja. Jäin kuitenkin pohtimaan, että ryhmähaastattelulla olisi voinut saada hyvin erilaisia vastauksia, näkökulmia ja keskustelua aikaan. Vastaavan oppinäytetyön voisi jatkossa tehdä erilaisia tutkimusmenetelmiä, kuten ryhmähaastattelua ja anonyymiä kyselylomaketta käyttäen. Sillä tavoin aiheesta saisi vielä monipuolisemmin tietoa ja pohjaa mahdollisille jatkotutkimuksille.

LÄHTEET

- Cokely, D. (1992). *Interpretation: A sociolinguistic Model*. Linstok Press.
- Diakonia-ammattikorkeakoulu. (2025). *Tulkki (AMK), viittomakielen ja puhevammaisten tulkkaus*. [Tulkki \(AMK\), viittomakielen ja puhevammaisten tulkkaus – Diakonia-ammattikorkeakoulu](#)
- Humanistinen ammattikorkeakoulu. (2025). *Viittomakielen tulkin (Tulkki AMK) työt*. [Viittomakielen tulkkaus, Tulkki \(AMK\) -tutkinto | Humak](#)
- Hyvärinen, M., Suoninen, E., & Vuori, J. (2021). *Haastattelut*. [Haastattelut - Tietoarkisto \(tuni.fi\)](#)
- Heino, J. (2020). *Kokemuksia paritulkkausten toteutumisesta viittomakielen etätulkkauksessa Covid-19 pandemian aikana*. [Opinnäytetyö, Humanistinen Ammattikorkeakoulu.]. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2020112724783>
- Hynynen, H., Pyörre, S., & Roslöf R. (2010). *ELÄMÄ KÄSILLÄ: Viittomakielentulkin ammattikuva*. [Opinnäytetyö, Diakonia-ammattikorkeakoulu.]. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-493-101-4>
- Jyväskylän yliopisto, viittomakielen keskus. (i.a.) *Laadullinen tutkimus*. [Laadullinen tutkimus \(jyu.fi\)](#)
- Jäntti, P., (2005). *SUOMALAISEN VIITTOMAKIELEN RAKENTEEN JA TILANKÄYTÖN OPPIMINEN VIERAANA KIELENÄ*. [Pro gradu - tutkielma, Jyväskylän yliopisto]. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-200695>
- Kansaneläkelaitos. (i.a.) *Etätulkkaus*. [Vammaisten tulkkauspalvelun etätulkkaus | Henkilöasiakkaat | Kela](#)
- Kansaneläkelaitos. (i.a.) *Tulkki*. [Vammaisten tulkkauspalvelun tulkki | Henkilöasiakkaat | Kela](#)
- Kansaneläkelaitos. (2024). *Palvelukuvaus ja tulkkaustuotteet*. [palvelukuvaus-sopimuskaudelle2025-2026](#)
- Kieliasiantuntijat. (2013). *Asioimistulkin ammattisäännöstö*. [asioimistulkin-ammattisaannosto-2013.pdf](#)
- Kielikoulu Nuevo Mundo Oy. (2022). *Englannin kieli*. [Englannin kieli](#)

- Kotimaisten kielten keskus. (i.a.). *Suomen viittomakielet*. [Suomen viittomakielet - Kotus](#)
- Kotimaisten kielten keskus. (i.a.). *Suomen viittomakielet. Viittomakielten ominaispiirteitä*. Saatavilla 19.1.2025. [Suomen viittomakielet - Kotus](#)
- Kuurojen Liitto ry. (i.a.). *Tietoa tulkkauksesta*. Saatavilla 5.2.2025. [Tietoa tulkkauksesta - Kuurojen Liitto](#)
- Kuurojen Liitto ry. (i.a.). *Viittomakieliset*. Saatavilla 19.1.2025. [Viittomakieliset - Kuurojen Liitto](#)
- L 133/2010. Laki vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelusta 19.2.2010/133. [Laki vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelusta 133/2010 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX ®](#)
- L 359/2015. Viittomakielilaki 359/2015. [Viittomakielilaki 359/2015 - Säädökset alkuperäisinä - FINLEX ®](#)
- L 731/1999. Suomen perustuslaki 11.6.1999/731. [Suomen perustuslaki 731/1999 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX ®](#)
- L 872/2019. Työaikalaki 5.7.2019/872. [Työaikalaki 872/2019 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX ®](#)
- Laitinen, M., Leppänen, S., Rautionaho, P., & Backman, S. (2023). *Englanti Suomen kansalliskielten rinnalla : Kohti joustavaa monikielisyyttä*. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-055-4>
- Laine, J. (2006). *Tulkkauksen tutkimus viittomakielen tulkin työn kehittäjänä*. Teoksessa N. Hytönen, & T. Rissanen (toim.), *Käden käännteessä: Viittomakielen kääntämisen ja tulkkauksen teoriaa sekä käytäntöä*.
- Laine, J. (2003). *ENGLANTI-SUOMALAINEN VIITTOMAKIELI-ENGLANTI-TULKKAUS: TULKILTA EDELLYTETTÄVÄT ERITYISTAIIDOT JA TULKKAUKSEN KULKU* (s.24). [Opinnäytetyö, Diakonia-ammattikorkeakoulu].
- Level View Oy. (2024). [Etusivu - Level View Oy](#)
- Napier, J. (2002). *Sign language interpreting: Linguistic coping strategies*. Douglas McLean.
- Niittyä, E. (2013). *Kolmannen kielen tulkkaus: Englanti viittomakielentulkin työkielenä*. [Opinnäytetyö, Humanistinen ammattikorkeakoulu]. [Microsoft Word - Niittyä Emmi.docx](#)

- Räikkä, A. (2022). *Vieraalta kieleltä tulkkaus ilman ennakkotietoa*.
[Opinnäytetyö, Humanistinen ammattikorkeakoulu].
[Räikkä Alisa.pdf](#)
- Saaranen-Kauppinen, A., Puusniekka, A. (2006) *Menetelmäopetuksen tietovaranto*. [KvaliMOTV - 6.3 Haastattelu](#)
- Saaranen-Kauppinen, A., Puusniekka, A. (2006) *Menetelmäopetuksen tietovaranto*. [KvaliMOTV - 7.3 Analyysi ja tulkinta](#)
- Sivupersoonaa. (2024). *Tietopankki*. [Tietopankki | Sivupersoonaa](#)
- Tommola, J. (2006). *Tulkkaus kognitiivisesta näkökulmasta*. Teoksessa N. Hytönen, & T. Rissanen (toim.), *Käden käännteessä: Viittomakielen kääntämisen ja tulkkauksen teoriaa sekä käytäntöä*.
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. (2023). *Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan HTK-ohje 2023*. (Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 2/2023). [Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa](#)
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. (2019). *Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa*. (Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 3/2019). [Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa](#)
- Työterveyslaitos. (i.a.) *Ammattitaudit*. [Käden ja kyynärvarren rasitussairaudet | Työterveyslaitos](#)
- Työturvallisuuskeskus. (i.a.). *Työaika*. [Työaika - Työturvallisuuskeskus](#)

LIITE 1. Haastattelukysymykset

1. Ikä, ammattinimike ja valmistumisvuosi
2. Koulutustausta ja YKI:n/vastaavan suoritusvuosi
3. Työhistoriaa
  - tavanomaisesta tulkkauksesta
  - vaativan tason englanninkielen tulkkauksesta
4. Vaativan tason englanninkielen tulkkauksesta:
  - voitko kertoa esimerkkejä toimeksiannoista?
  - minne toimeksiannot ovat kohdallasi sijoittuneet?
5. Millaisten tahojen kanssa toimeksiantoja on? (yksityishenkilöt, yritykset, oppilaitokset, viranomaiset, muu)
6. Tuleeko tilauksia paljon samoilta asiakkailta, vai onko suurta vaihtelua?
7. Onko niin sanottua tyypillistä vaativan taso englannin kielen toimeksiantoa? Jos on, millainen?
8. Koetko, että vaativan tason englannin kielen toimeksiantoja tekeviä viittomakielen tulkkeja on riittävästi? Vai pulaa?
9. Oletko kohdannut tilannetta, jossa toimeksianto on ollut liian vaativa?
10. Koetko vaativan tason englannin kielen tulkkaukset raskaiksi? Jos koet, mikä siitä tekee raskasta?
11. Mitä ammatillisia ja ei-ammattillisia edellytyksiä sinun mielestäsi tulkin tulee täyttää, jotta on valmis vaativan tason englannin kielen tulkkauksiin?

LIITE 2. Tiedote haastateltaville

TIEDOTE HAASTATELTAVALLE

Olen neljännen vuoden viittomakielen tulkkioiskelija Diakonia-ammattikorkeakoulussa ja teen opinnäytetyötä vaativan tason englannin kielen tulkkauksesta. Opinnäytetyöni työelämäntaho on tulkkausalan yritys Level View. Tutkin aihetta siitä näkökulmasta, mitä kriteerejä viittomakielen tulkin tarvitsee täyttää, jotta vaativan tason englannin kielen toimeksiantoja voi tehdä. Tavoitteenani on selvittää myös mahdollisimman laajasti, millaisia toimeksiannot ovat luonteeltaan.

Tutkimusmenetelmänä käytän etänä tehtyjä yksilohaastatteluja. Haastatteluiden arvioitu kesto on 30-60min ja ne pyritään pitämään lokakuun loppuun mennessä. Nauhoitan haastattelut vastausten litterointia ja analysointia varten. Kaikki opinnäytteessä käytetyt tiedot ovat anonymoimattomia, eikä mitään haastateltavan henkilöllisyyttä paljastavaa tietoa luovuteta ulkopuolisille.

Haastateltavia viittomakielen tulkkeja on yhteensä yhdeksän, joista kaikilla on kokemusta vaativan tason englannin kielen tulkkauksesta. Haastattelukysymyksiä on noin 10, joista osaan voi vastata omin sanoin.

Kaikki opinnäytetyöhön liittyvä aineisto säilytetään ulkoisella USB- tikulla salasanalla suojattuna, joka tuhotaan opinnäytetyön julkaisemisen jälkeen. Kaikki haastateltavat allekirjoittavat Diakin suostumuslomakkeen ja heille toimitetaan tämä tiedote. Minuun voi olla yhteydessä sähköpostitse tai puhelimitse missä tahansa prosessin vaiheessa.

Opinnäytetyön raportti on julkinen ja se tarkistetaan Ouriginal- ohjelmassa mahdollisen plagioinnin tunnistamiseksi.

Yhteistyötä innolla odottaen

Wilma-Lotta Kopsa

sähköposti

puhelinnumero